

RIIGIKOHUS

Avaldatud veebilehel *Riigikohus* (<https://www.riigikohus.ee>)

Avaleht > Riigikohus: volikokku kandideerija elukohta peab kontrollima omavalitsus

Riigikohus: volikokku kandideerija elukohta peab kontrollima omavalitsus

28. september 2021

Riigikohus leidis, et kohalikel valimistel kandideerijate tegeliku elukoha ja rahvastikuregistri andmete kokkulangemist tuleb kontrollida, kuid seda peab tegema kohalik omavalitsus, mitte valimiskomisjon.

Arutusel olnud juhtum puudutas kolme erakonna Isamaa nimekirjas Elva vallavolikokku pürgiva inimese kaebust. Kaebajate arvates oleks valla valimiskomisjon pidanud jätma kuus valimisliidu Sinu Elva vald, Reformierakonna ja Keskerakonna kandidaati registreerimata, sest nad ei ela tegelikult Elva vallas.

Kaebajate hinnangul on tegemist nii-öelda poliiturismiga – tuntud inimesed registreerivad end valimiste eel elama omavalitsustesse, kus nad tegelikult ei ela. Selline praktika aga moonutab valimistulemusi ja läheb vastuollu põhiseadusega, sest kohaliku elu küsimuste lahendamine peab jääma kohalikele elanikele, kes on konkreetse omavalitsusega piisavalt seotud ning tunnevad kohalikku elu ja vajadusi.

Vabariigi Valimiskomisjon (VVK) jättis kaebuse rahuldamata, sest seadus kohustab valimiskomisjoni kontrollima üksnes seda, kas kandidaatide elukoht on rahvastikuregistri järgi Elva vallas. Inimeste tegeliku elukoha väljaselgitamiseks puuduvad komisjonil aga volitused.

Kaebajad saavad pöörduda ministeeriumi või halduskohtu poole

Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegium nõustus oma tänases otsuses VVK-ga ja jättis kaebuse rahuldamata. Kohus märkis, et valimismenetlus on kiireloomuline ning valimiskomisjonid ei sobi oma ülesehituse ja koosseisu poolest kandidaatide tegeliku elukoha väljaselgitamiseks. Kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seadus, mis näeb ette üksnes formaalse kontrolli, pole seega põhiseadusega vastuolus.

Samas leidis Riigikohus, et volikokku kandideerijate rahvastikuregistrisse kantud elukoha ja tegeliku elukoha lahknemine pole siiski õiguslikult lubatav. Elukohaandmeid ei peaks aga kontrollima mitte valimiskomisjon kandidaatide registreerimisel, vaid kohalik omavalitsus elukoha aadressi rahvastikuregistrisse kandmisel ja hilisema kannete õigsuse kontrolli käigus.

Seadus ei näe küll kaebajatele ette õigust nõuda omavalitsuselt mõne teise inimese elukohakande muutmist või kustutamist, aga neil on võimalik esitada taotlus haldusjärelevalve algatamiseks siseministeeriumile. Kui kaebajad leiavad, et rahvastikuregistri ebaõige kanne rikub nende õigusi, võivad nad esitada kaebuse ka halduskohtule, et kohustada omavalitsust kannet parandama. Halduskohtul on kaebajate õiguste efektiivseks kaitseks võimalik muu hulgas kohaldada esialgset õiguskaitset.

Kolleegium märkis, et vaidluse lahendamisel halduskohtus pole välistatud ka näiteks põhiseaduslikkuse järelevalve algatamine küsimuses, kas kehtiv rahvastikuregistri seadus tagab kandideerijate elukohaandmete

piisava kontrolli. Nimelt on Riigikohus juba varem asunud seisukohale, et põhiseaduse järgi saavad kohaliku elu küsimusi otsustada üksnes tegelikult selles omavalitsuses elavad inimesed.

Otsusegasaab tutvuda siin[1].

Arno Põder
pressiesindaja
Riigikohus
55 637 043

Allikas URL: <https://www.riigikohus.ee/et/uudiste-arhiiv/riigikohus-volikokku-kandideerija-elukohta-peab-kontrollima-omavalitsus>

Lingid

[1] <https://www.riigikohus.ee/et/lahendid?asjaNr=5-21-12/2>